

***In memoriam* Vladimir Bedenko (1943.-2015.)**

U Zagrebu je 12. siječnja 2015. godine preminuo dr. sc. Vladimir Bedenko, dugogodišnji profesor na Arhitektonskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Vladimir Bedenko rođen je 1943. u Zagrebu gdje je 1973. magistrirao na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s radom *Križevci: urbanistički razvoj*. Doktorirao je 1986. godine na Arhitektonskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s disertacijom *Prostorna organizacija i stambena kuća zagrebačkoga Gradeca u XIV. i XV. stoljeću*. Od godine 1970. Bedenko je asistent na Katedri za teoriju i povijest arhitekture. Docentom postaje 1987. godine, izvanrednim profesorom 1991., a pet godina kasnije izabran je za redovitoga profesora Arhitektonskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Bedenko je bio predstojnik Zavoda za graditeljsko naslijeđe te je bio potpredsjednik hrvatskoga ogranka ICOMOS-a odnosno Međunarodnoga vijeća za spomenike i spomeničke cjeline. Sudjelovao je na brojnim domaćim i međunarodnim simpozijima, a objavio je dvadesetak znanstvenih radova iz povijesti arhitekture i zaštite graditeljskoga naslijeđa. Iz povijesti arhitekture najzapaženiji su njegovi radovi o srednjovjekovnome Zagrebu i povijesnim gradovima Istre.

U ovome kratkom osvrtu na život i djelo Vladimira Bedenka ponajviše bih istaknuo upravo njegove radove o srednjovjekovnome Gradecu među kojima istaknuto mjesto zauzima monografija *Zagrebački Gradec: Kuća i grad u srednjem vijeku* (1989.). To je djelo rezultat višegodišnjega mukotrpnog istraživanja, za koje se može reći da je započelo još pisanjem magistarskoga rada o urbanističkome razvoju Križevaca čime je Bedenko stekao dobar uvid u problematiku urbanističkih kretanja i karakteristike srednjovjekovne kontinentalne Hrvatske, koje su do tada pomalo bile u drugome planu u usporedbi s komunalnim gradovima na Jadranu. Naravno, *Zagrebački Gradec* publicirana je doktorska disertacija u kojoj se – pored općenitih značajki prostorne organizacije srednjovjekovnoga Gradeca – nalazi i rekonstrukcija smještaja privatnih kuća te javnih gradskih ustanova. U radu *Društvo i prostor srednjovjekovnog Gradeca* Bedenko je proširio istraživanje privatnoga prostora i na neke druge dijelove grada koje nije obradio u disertaciji, dok je u radu *Prilog pitanju poznavanja zagrebačkog podgrađa u 15. st.* Bedenko istraživao i rekonstruirao dio gradskoga prostora izvan zidina. Još se dva njegova rada tiču gradečke povijesti: *Mons Gradyz iuxta Zagabriam*, u kojemu Bedenko rekonstruirao izvorni teritorij gradske općine te *Gradec-osnivanje i gradnja jednog europskog grada*, koji bismo mogli ocijeniti kao sažetak njegovih zaključaka, prigodno objavljen u katalogu izložbe posvećenoj 750-oj obljetnici Zlatne bule.

Rezultati Bedenkovih istraživanja nisu samo važni za povijest arhitekture i prostornoga razvoja nego i za poznavanje različitih pitanja iz srednjovjekovne urbane povijesti poput socijalne topografije, povijesti stanovanja i srednjovjekovne svakodnevnice. Bedenko je prvi razriješio organizaciju gradskoga prostora srednjovjekovnoga Gradeca, utvrdio dimenzije i parcelizaciju gradskih blokova, odnos privatnoga i javnoga prostora, grupaciju određenih društvenih struktura u pojedine dijelove grada i još mnoga druga urbanistička pitanja. Zanimljivo da se Bedenko suprotstavio dotad jedinstvenome stavu najpoznatijih zagrebačkih povjesničara iz druge polovine 20. stoljeća – poput Nade Klaić, Ivana Kampuša i Lelje Dobronić - kako srednjovjekovni Gradec nije prostorno zauzimao područje današnje Visoke ulice, a da je Bedenko bio na dobrome tragu, potvrđuju i najnovija arheološka istraživanja koja podupiru Bedenkovu tezu da je Gradec od svoga osnutka bio i na platou današnje Visoke ulice.

Bedenkova su istraživanja u prvome redu bila rezultat sveobuhvatne i iscrpne analize sačuvane izvorne građe koju je sakupio i objavio Ivan Krstitelj Tkalić u *Povijesnim spomenicima*

slobodnog kraljevskog grada Zagreba. Uvidjevši kako je ta građa nedovoljno iskorištena, Bedenko je započeo cjelovitu sistematsku obradu izvornoga materijala kako bi riješio brojna otvorena pitanja iz topografije srednjovjekovnoga Gradeca, za što je pored posjedovanja stručnih kvalifikacija iz područja povijesti umjetnosti i arhitekture bilo potrebno i dobro poznavanje latinskoga jezika. Svakako još valja podsjetiti da suvremeno istraživanje socijalne topografije danas uvelike podrazumijeva uporabu specijaliziranih informatičkih programa, koji u Bedenkovo vrijeme nisu postojali (barem ne kod hrvatskih istraživača), čime njegov rad izaziva dodatno poštovanje. Upravo sam na tu temu i razgovarao s profesorom Bedenkom samo nekoliko mjeseci prije njegove smrti. U tome se razgovoru profesor Bedenko prisjetio napornoga i zamornoga rada identifikacije vlasnika posjeda na srednjovjekovnome Gradecu uz uporabu malenih kartona pomoću kojih je slagao rekonstrukciju smještaja privatnih posjeda. Taj se radni materijal i danas nalazi u arhivu Arhitektonskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Svojim je radom Vladimir Bedenko doista zadužio povjesničare Zagreba o čemu svjedoči i činjenica da se *Zagrebački Gradec* i drugi njegovi radovi o srednjovjekovnome Gradecu redovito navode i koriste u izradi diplomskih i izvornih znanstvenih radova kao i u različitim publicističkim izdanjima posvećenima prošlosti Grada Zagreba. Smrću Vladimira Bedenka hrvatska je znanstvena zajednica ostala bez autora jednoga od najvažnijih djela o srednjovjekovnoj povijesti zagrebačkoga Gradeca.

Bruno Škreblin